

กระบวนการคุ้มครองสิทธิของประชาชนกรณีหน่วยงานของรัฐกระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย

วสุ สิงห์จิติ¹ ชาตรี เรืองเดชณรงค์² ชัยณรงค์ เหลืองวิสัย³ อาจารย์ศักดิ์ชาย จินะวงศ์⁴ อาจารย์ยังยุทธ ไชยพงศ์⁵

การศึกษาวิจัยในเรื่องกระบวนการคุ้มครองสิทธิของประชาชนกรณีหน่วยงานของรัฐกระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะประกอบด้วยการศึกษาใน 3 ส่วนหลักคือ ส่วนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของประชาชนตลอดจนแนวคิดเรื่องการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ 2 ปรัชญาการคุ้มครองสิทธิที่เกิดขึ้นจริงในส่วนของการทำงานของหน่วยงานรัฐที่กระทบสิทธิของประชาชน ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวซึ่งประกอบด้วยประชาชน ตัวแทนของหน่วยงานรัฐที่ทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ตัวแทนของพรรคการเมือง และตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาท โดยการศึกษาทั้ง 3 ส่วนจะถูกนำมาเชื่อมโยงกันเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่กระบวนการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่มีประสิทธิภาพและเป็นจริงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ โดยจากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีการพัฒนาในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมาเป็นลำดับควบคู่กับกระแสของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีการพัฒนามากขึ้น โดยหลักการในเรื่องต่างๆ ในส่วนของการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ได้ถูกบัญญัติไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี 2540 สำหรับในส่วนของกลไกต่างๆ ที่จะทำให้สิทธิดังกล่าวเป็นจริงก็ได้เริ่มมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับพร้อมกับรัฐธรรมนูญ จากการศึกษาวิจัยพบว่าในเชิงแนวคิดการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่ปรากฏอยู่ในรูปของกฎหมาย ประเทศไทยไม่มีปัญหาในเรื่องดังกล่าว กล่าวคือในเชิงหลักกฎหมายประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ในระดับหนึ่ง แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว จากการศึกษารายละเอียดของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในเรื่องของการกระทำของหน่วยงานรัฐที่กระทบสิทธิของประชาชนจะพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การคุ้มครองสิทธิของประชาชนไม่เป็นจริงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่มาจากวิธีคิดตลอดจนวิธีการปรับใช้กฎหมายของผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้กระบวนการในการจัดการและควบคุมข้อพิพาทที่เป็นระบบก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพราะรัฐเองก็จำเป็นต้องได้ประโยชน์จากการโต้แย้งสิทธิของประชาชนเพราะการใช้สิทธิของประชาชนเปรียบเสมือนการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของรัฐ ตลอดจนช่วยรัฐในการสะท้อนปัญหาต่างๆ และถ้ามองต่อไปในอนาคตที่แนวคิดเรื่องสิทธิของประชาชนจะเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งและมีการพัฒนา ในลักษณะที่มีความเป็นพลวัตและมีความซับซ้อนมากขึ้น การแก้ไขกฎหมายที่นำมาสู่การใช้สิทธิของประชาชนที่เปิดกว้างมากขึ้นก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการพิจารณา โดยบทสรุปและข้อเสนอแนะของงานวิจัยในเรื่องนี้ผู้ทำการวิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะโดยพิจารณาถึง หน่วยงานของรัฐซึ่งหมายความรวมถึงรัฐบาลที่จะต้องทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และคุ้มครองสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นตัวแทน และประชาชนในฐานะที่เป็นผู้ทรงสิทธิ ตลอดจนองค์กรที่นำหน้าที่ในการตัดสินคือศาล ว่าควรที่จะมีบทบาทหรือการดำเนินการอย่างไรบ้าง ที่จะนำไปสู่ระบบของการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่มีประสิทธิภาพและเป็นจริง ตามรัฐธรรมนูญต่อไป

¹ Faculty of Law, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, ² Faculty of Law, ³ Faculty of Law, ⁴ Faculty of Science E-mail: lawcmu@gmail.com